

Gdańsk, 10 listopada 2022 r.

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
pt. „Ochrona danych w fazie projektowania jako instrumenty prawnej
ochrony danych osobowych”

Autor rozprawy: mgr Piotr Siemieniak

Promotor: dr hab. Wojciech Wiewiórowski

Uniwersytet Gdański

Wydział Prawa i Administracji

Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest problematyka ochrony danych w fazie projektowania instrumenty prawnej ochrony danych osobowych.

W latach 90. XX wieku została opracowana koncepcja *privacy by design*, której zasadniczym celem było rozwiązywanie problemów dotyczących ochrony prywatności w związku z projektowaniem systemów ICT. Kanadyjska koncepcja *privacy by design* została dostrzeżona również w Unii Europejskiej. Następnie dostosowano oraz wprowadzono ją w zmienionej formie do systemu prawa unijnego pod postacią *data protection by design* (ochrona danych w fazie projektowania) oraz *data protection by default* (ochrona danych jako wartość domyślna) w art. 25 RODO¹. Przyczyniło się to do tego, że regulacje dotyczące ochrony danych w fazie projektowania muszą być uwzględniane w procesach przetwarzania danych osobowych od dnia 25 maja 2018 roku.

Instytucja ochrony danych w fazie projektowania oraz zbliżone do tej instytucji regulacje zawarte w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych zmieniają postrzeganie ochrony danych osobowych. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych wprowadziło regulacje, które

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)

doprowadziły do zmiany modelu odpowiedzialności za przetwarzanie danych osobowych, tj. podmiot zobowiązany obecnie odpowiada za osiągnięty efekt w postaci skuteczności ochrony danych osobowych, a nie za samo spełnienie określonych wymagań (np. dokumentacyjnych). Instytucja ochrony danych w fazie projektowania oraz ochrony danych jako wartości domyślnej wprowadza nowe podejście do ochrony danych osobowych przez uwzględnienie podejścia opartego na ryzyku (*risk-based approach*), wspiera implementację podejścia *shift-left* w zakresie zapewnienia zgodności i bezpieczeństwa, a zatem skuteczności w realizacji praw i wolności podmiotów danych, a także kładzie nacisk na minimalizację przetwarzania danych osobowych.

Celem rozprawy doktorskiej jest analiza i ocena *privacy by design* oraz *data protection by design* z uwagi na to, że dochodzi do znacznej degradacji prywatności oraz ochrony danych osobowych ze względu na dynamiczny rozwój technologii. Wymienione rozwiązania są szczególnie interesujące z perspektywy badawczej ze z racji interdyscyplinarności wyżej wymienionych rozwiązań polegających na stosowaniu odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych w celu realizacji wymagań art. 25 RODO, co wpływa na to, że istotne jest spojrzenie na wymagania prawne z perspektywy istniejących lub przyszłych rozwiązań technologicznych. Model *privacy by design* oraz instytucja *data protection by design* są istotnymi rozwiązaniami, które powinny zostać poddane dokładnej analizie i ocenie z perspektywy praw i wolności osób fizycznych. Wynikiem prowadzonych badań jest ocena tego, czy model ochrony danych w fazie projektowania jako instrumenty prawnej ochrony danych osobowych jest efektywnym i skutecznym instrumentem prawnym z perspektywy ochrony praw i wolności osób fizycznych.

W toku przeprowadzonych badań zostały wykorzystane różne metody badawcze, w szczególności: metoda historyczna i historycznoprawna (rozdziały I oraz II), metoda prawno porównawcza (rozdziały II–IV), metoda dogmatycznoprawna (rozdziały II–IV), metoda aksjologiczna (rozdział V) oraz metoda teoretycznoprawna (rozdziały II–V).

Rozprawa składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. W rozdziale I zostały przedstawione aspekty historyczne dotyczące identyfikacji i rozwoju prawa do prywatności, rozwoju systemu prawa międzynarodowego, europejskiego oraz krajowego w zakresie prawa do prywatności i prawa do ochrony danych osobowych z uwzględnieniem relacji między prawem do prywatności a prawem do ochrony danych osobowych. W rozdziale II zostały przedstawione aspekty historyczne związane z rozwojem *privacy by design* oraz *data protection by design* oraz

porównawcze między tymi zagadnieniami. Omówione również zostały rozwiązania techniczne i organizacyjne (*Privacy-Enhancing Technologies* oraz *Privacy-Invasive Technologies*), które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na prywatność i ochronę danych osobowych. W rozdziale III została poddana analizie instytucja ochrony danych w fazie projektowania z perspektywy *Systems Development Life Cycle* w relacji do innych regulacji zawartych w RODO, co miało na celu ujęcie art. 25 RODO z perspektywy praktycznej związanej z implementacją tej instytucji oraz z perspektywy teoretycznej pod względem potrzeby obowiązywania tej instytucji w systemie prawa. W rozdziale IV ochrona danych w fazie projektowania została poddana analizie z perspektywy mechanizmów certyfikacji oraz rozwiązań pozaprawnych w postaci powszechnie stosowanych norm w zakresie ochrony prywatności, bezpieczeństwa danych oraz modeli oceny dojrzałości. W rozdziale V została przeprowadzona szczegółowa ocena modelu ochrony danych w fazie projektowania oraz zostały zaproponowane prawne i pozaprawne rozwiązania, które mogłyby wpłynąć na podniesienie efektywności tego modelu.